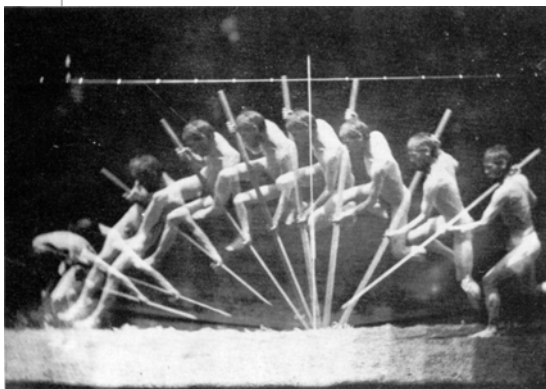

Κίνηση, ένταση και δυναμική

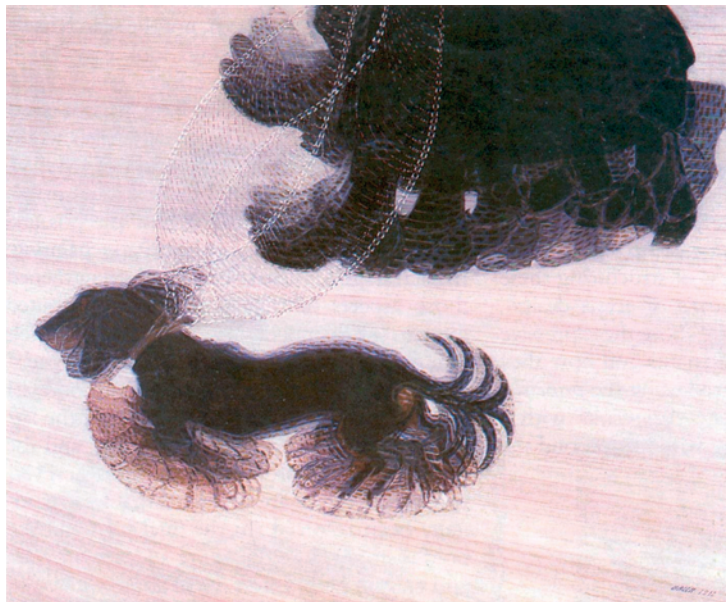
Φωτογραφίες όπως αυτή της εικόνας 17, στις οποίες η φιγούρα εμφανίζεται σε όλες τις διαδοχικές φάσεις της κίνησής της, επηρέασαν τους **Φουτουριστές**, οι οποίοι τις μιμήθηκαν και δημιούργησαν έργα με θέμα την κίνηση (Εικ.18, 19).

Από το μανιφέστο των Φουτουριστών το 1910 διαβάζουμε: «Στην πραγματικότητα όλα τα πράγματα κινούνται, τρέχουν και αλλάζουν. Το προφίλ τους μέσα στα μάτια μας δεν είναι ποτέ στατικό, αφού συνεχώς εμφανίζεται και εξαφανίζεται.»

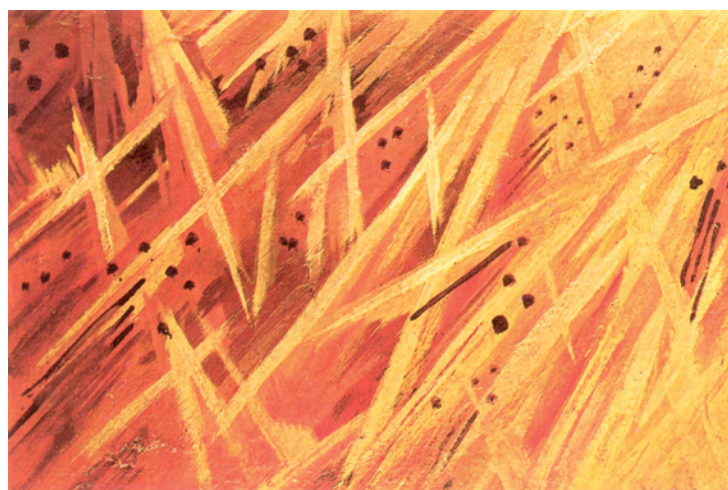
Ο Μιχαήλ Λαριόνοφ (Ρώσος, 1881-1964), επηρεασμένος από το πνεύμα των Ιταλών Φουτουριστών, παρουσίαζε τα θέματά του με παράλληλες και διασταυρούμενες δέσμες χρώματος, με αποτέλεσμα να μην αναγνωρίζονται τα αντικείμενα (Εικ.20).

17. Ίκινς, «Άλμα επί κοντώ», 1884.

18. Μπάλα, «Ο δυναμισμός ενός σκύλου με λουράκι», 1914. Με τη ρυθμική επανάληψη στα πόδια και την ουρά καταγράφεται η οπτική αντίληψη της κίνησης που αποτυπώνεται στον χώρο, από ένα χρονικό σημείο μέχρι κάποιο άλλο.

20. Λαριόνοφ, «Εκλάμψεις στο δρόμο», 1911.

19. Ντισάν, «Γυμνό που κατεβαίνει τις σκάλες», 1912. Στο έργο απεικονίζεται η κίνηση μιας φιγούρας που κατεβαίνει τη σκάλα.

Κίνηση, ένταση και δυναμική

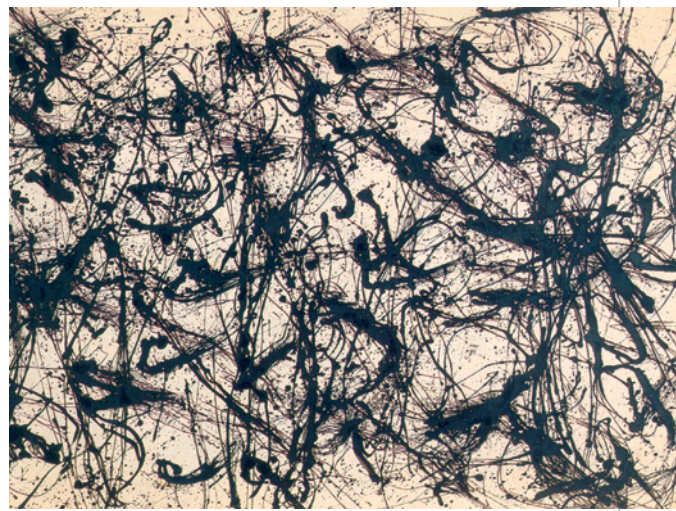
Τα έργα των **Εξπρεσιονιστών*** διακρίνονται για τις καθαρές χρωματικές αντιθέσεις, το δυναμισμό στις φόρμες, τη δράση στην θεματολογία και εκφράζουν την ψυχή τους και τον παραγμένο κόσμο που τους περιέβαλε (Εικ.21).

Ο Τζάκσον Πόλοκ (Αμερικανός, 1912-56) στα μέσα του 20ου αιώνα εφάρμοσε την κίνηση κατά τη διαδικασία δημιουργίας του ζωγραφικού έργου. Περιφερόταν γύρω από το έργο του που είχε τοποθετήσει στο πάτωμα και έριχνε τα χρώματα με έντονες χειρονομίες, με πινέλα ή με κουβάδες. Τα έργα του είναι μη παραστατικά και έχουν μείνει γνωστά με τον όρο **ζωγραφική της κίνησης** (Εικ.22).

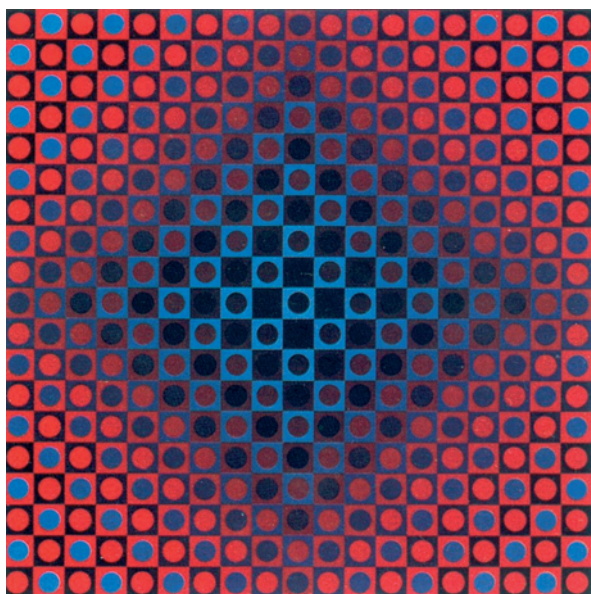
Η Οπ Αρτ (Optical Art=Οπτική Τέχνη) στη δεκαετία του '60 στηρίχτηκε στις οπτικές ψευδαισθήσεις. Οι πίνακες παρουσιάζουν σύνολα μικρών σχημάτων ή γραμμών με ζωηρά χρώματα που με την κατάλληλη τοποθέτηση δίνουν την εντύπωση ότι κινούνται (Εικ.23).

21. Νόλντε, «Χορός γύρω από ένα χρυσό μοσχάρáκι», 1910.

22. Πόλοκ, «Αριθμός 32», 1954.

23. Βαζαρέλι, «Boglar III», 1966.

24. Άσκηση μαθητή με θέμα την κίνηση και τη δυναμική.

Ποια στοιχεία επαναλαμβάνονται στα έργα των δυο σελίδων ώστε να δημιουργείται η αίσθηση της κίνησης; Τι είδους κίνηση έχουμε στο κάθε ένα, ήρεμη, αέναη ή έντονη;

Κίνηση, ένταση και δυναμική

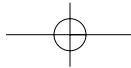
ΥΛΙΚΑ

1. Σχεδίου και ζωγραφικής: μπλοκ σχεδίου, μολύβια Β, 4Β, γόμα, ξύστρα, μπλοκ ακουαρέλας, ξυλομπογιές, μαρκαδόροι, τέμπερες, ακουαρέλες, πινέλα.
2. Γεωμετρικά όργανα: χάρακας, διαβήτη.
3. Κολάζ: περιοδικά, εικόνες που μεταδίδουν ηρεμία, κίνηση, ένταση ή δυναμική, κόλλα, ψαλίδι.
4. Γλυπτικής: ξυλαράκια, χρωματιστά χαρτιά, κλωστή.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Σε έναν χώρο 30x20 cm, να ζωγραφίσετε αφηρημένες ή συγκεκριμένες φόρμες ώστε, χωρίζοντας νοερά τον χώρο σε οριζόντιες ζώνες, στο κάτω μέρος να υπάρχει ηρεμία, πιο επάνω κίνηση και πάνω-πάνω ένταση και δυναμική.
2. Να συλλέξετε από περιοδικά εικόνες που μεταδίδουν ηρεμία, κίνηση, ένταση και δυναμική και συναρμολογώντας τις να φτιάξετε ένα κολάζ που να εκφράζει κάποια από αυτές τις έννοιες.
3. Να κάνετε κριτική και να αξιολογήσετε τα έργα που αναφέρονται στη διαδρομή της ιστορίας της τέχνης, σημειώνοντας μια φράση για κάθε έργο. Αριθμήστε τα κατά σειρά προτίμησης.
4. Να συνθέσετε ένα θέμα από τα παρακάτω: αγώνας ράλι, τρένα, ποτάμια της γης, δρομείς.
5. Να κατασκευάσετε ένα κινητικό γλυπτό (mobile) ως εξής: α) παίρνουμε 4 ξυλαράκια των 40 cm που έχουμε τρυπήσει στις άκρες, β) κόβουμε 5 διαφορετικά σχήματα από χρωματιστά χαρτιά και κάνουμε μια τρύπα στο καθένα, γ) κρεμάμε με κλωστή ένα χαρτί σε κάθε άκρη του ενός ξύλου, δ) κρατώντας με ένα ξυλαράκι, ισορροπούμε το ξύλο και σημειώνουμε το σημείο, στο οποίο και ανοίγουμε τρύπα, ε) περνώντας την κλωστή από αυτό το σημείο δένουμε τη μια άκρη του δεύτερου ξύλου, ενώ στην άλλη κρεμάμε ένα χαρτί, ζ) ισορροπούμε τώρα το δεύτερο ξύλο, σημειώνουμε το σημείο και δένουμε το τρίτο ξύλο και ένα χαρτί, η) κάνουμε τα ίδια για να κρεμάσουμε και το τέταρτο ξύλο.

Κίνηση, ένταση και δυναμική

6. Με πηγή έμπνευσης έργα μοντέρνων ζωγράφων να αποδώσετε την ψευδαίσθηση της κίνησης.

25. Έργο μαθητή εμπνευσμένο από τα έργα του Κλέε.

26. Έργο μαθητή εμπνευσμένο από τα έργα του Μιρό.

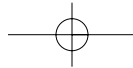
ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Εξπρεσιονιστές (expression=έκφραση): Οι Εξπρεσιονιστές στα έργα τους παραμορφώνουν την εικόνα για να εκφράσουν τα συναισθήματα και την ιδιαίτερη, εσωτερική τους οπτική. Το συγκινησιακό στοιχείο ενισχύεται με τα έντονα χρώματα και τις παραμορφώσεις στις μορφές. Στη Γερμανία, στις αρχές του 20ου αιώνα δημιουργήθηκαν δυο εξπρεσιονιστικές ομάδες: «η Γέφυρα» με εκπροσώπους τους Κίρχνερ, Ρότλουφ και Νόλντε και «ο Γαλάζιος Καβαλάρης» με εκπροσώπους τους Καντίνσκι και Μαρκ.

Ρομαντισμός: Οι αλλαγές στις αντιλήψεις της κοινωνίας κατά το 18ο και 19ο αιώνα οδήγησαν την τέχνη πιο κοντά στην φύση, στο συναίσθημα, στην ανάπτυξη της φαντασίας, στο ενδιαφέρον για το παρελθόν και για κάθε τι εξωτικό και μυστηριώδες. Εκπρόσωποι: Τέρνερ (Αγγλία), Ζερικό, Ντελακρουά (Γαλλία), Γκόγια (Ισπανία).

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ: «μεταβολή, κοινωνία, πολιτισμός»

Το σύμπαν ολόκληρο κινείται: «Τα πάντα ρεί» (Ηράκλειτος). Η φύση **μεταβάλλεται**, οι **κοινωνίες** και οι άνθρωποι αλλάζουν. Οι συνήθειες και οι νόμοι των ανθρώπων αλλάζουν, η οικονομία, η επιστήμη, η τεχνολογία και οι ιδέες μεταβάλλονται. Ο υλικός και ο πνευματικός **πολιτισμός** βρίσκονται σε συνεχή κίνηση και αλληλεπίδραση. Η κίνηση των ανθρώπινων κοινωνιών είναι συνήθως απρόβλεπτη και αναπάντεχη. Τα κοινωνικά φαινόμενα μελετούνται από επιστήμες όπως η ιστορία, η ανθρωπολογία και η εθνολογία. Την κίνηση της φύσης, των σωμάτων, των πλανητών και των άστρων, η οποία είναι επαναλαμβανόμενη και γι' αυτό το λόγο προβλέψιμη, με σταθερούς νόμους που μπορούν να μελετηθούν στο εργαστήριο, μελετούν επιστήμες όπως η φυσική, η χημεία και η αστρονομία. Π.χ. ένα σώμα πάντα θα πέφτει υπακούοντας στο νόμο της βαρύτητας ή το υδρογόνο και το οξυγόνο πάντα θα μας δίνουν νερό στο εργαστήριο, ενώ ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος έγινε μια φορά και τελείωσε. Δεν μπορούμε να τον αναπαραγάγουμε εργαστηριακά αλλά μελετάμε με διαφορετικούς τρόπους τις αιτίες και τις επιπτώσεις του.

Η δομή και η σύνθεση

ΘΕΜΑ 5

«Εξάλλου έχω μισησει ό,τι απλώς με διδάσκει χωρίς να αυξάνει και να ζωογονεί τη δράση μου.»

Γκαίτε

5.1.α. Τι είναι η δομή και η σύνθεση του έργου

1. Ραφαήλ, «Η Παναγία με την καρδερίνα», 1520.

Ο Πλάτωνας τον 5ο αιώνα π.Χ. στην κλασική Ελλάδα μίλησε για τη σύνθεση ως «τη συμμετρία των μερών προς άλλα και προς το όλον».

Ο Λέων Μπατίστα Αλμπέρτι (Ιταλός αρχιτέκτονας και θεωρητικός της τέχνης στην Αναγέννηση) αναφέρει ότι «σύνθεση είναι η μέθοδος που εφαρμόζει ο ζωγράφος για να συναρθρώσει τα μέρη της εικόνας, πρωταρχικό δομικό στοιχείο είναι οι επιφάνειες και από τη σύνθεσή τους πηγάζει η κομψή αρμονία και χάρη των σωμάτων, δηλαδή η ομορφιά.»

Ο Πολ Σεζάν (Γάλλος, 1839-1906) έλεγε: «Να βλέπεις στην φύση τον κύλινδρο, τη σφαίρα και τον κώνο. Η γεωμετρία βοηθάει στο συνεκτικό δέσιμο των αντικειμένων και δίνει μια αίσθηση δομικής σταθερότητας στο έργο.»

Ο Ανρί Ματίς (Γάλλος, 1869-1954) θεωρούσε ότι «σύνθεση είναι η τέχνη της ταξινόμησης των διαφορετικών στοιχείων που διαθέτει ο καλλιτέχνης για να εκφράσει τα συναισθήματά του. Η σύνθεση βρίσκεται σε όλη τη διάταξη του έργου: ο χώρος που καταλαμβάνουν τα σώματα, τα κενά που υπάρχουν γύρω τους, οι αναλογίες, όλα αυτά παίζουν το ρόλο τους.»

2. Σεζάν, «Φρουτιέρα με φρούτα και ύφασμα», 1872.

3. Ματίς, «Αρμονία σε κόκκινο», 1908.

